

ności Indii Zachodnich, jak i przedmioty o wartości kulturowej, które przywozili ze sobą pasażerowie i członkowie załogi wśród towarów o charakterze handlowym. Mowa tu o wytworach artystycznych, obrazach i rzeźbach, a przede wszystkim o grafikach i materiałach ilustracyjnych w formie manuskryptów lub druków (książek, luźnych arkuszy, odbitek, grafik)¹. Można stwierdzić, że obiekty o charakterze kulturowym przewożone przez załogi statków odgrywały pionierską rolę w procesie europeizacji Nowego Świata i tworzeniu symbiozy kulturalnej, która powstała na skutek spotkania odmiennych cywilizacji. Kontakty pomiędzy dwoma światami trwały nieprzerwanie od 1492 r.² Opracowania dotyczące książek, grafik, malarstwa, arrasów czy tkanin i obiektów luksusowych pochodzących z Flandrii i wysyłanych do Indii Zachodnich w okresie od XVI do XVIII w. są przykładem badań, które nie dotyczą ściśle ekonomicznego wymiaru wymiany handlowej w obrębie imperium hiszpańskiego, ale rozpowszechniania się, recepcji i wpływów sztuki flamandzkiej po drugiej stronie Oceanu Atlantyckiego.

2. STAN BADAŃ

W 1945 r., w artykule *Algunas hellas de Schongauer y Durero en México*, profesor Diego Angulo Iñiguez jako pierwszy wskazał, jak ważne były dla sztuki iberoamerykańskiej piętnastowieczne i szesnastowieczne druki pochodzące z północy Europy³. Kilka lat później, w 1949 r., podążając w tym samym kierunku badań, Manuel Tuissaint opublikował pracę *El Arte Flamenco en Nueva España*, w której uwypuklił wpływ sztuki niderlandzkiej w procesie kształtowania się kultury i sztuki Nowej Hiszpanii. Autor pisze: „zaraz po Hiszpanii, to Flandria w największym stopniu współuczestniczyła w tworzeniu cywilizacji nowego kraju”⁴.

Od tamtych czasów ukazały się pewne studia skupione wokół problemu relacji artystycznych pomiędzy Niderlandami i hiszpańską Ameryką. Od roku 1992, wraz z pojawieniem się publikacji *Flandre et Amerique Latine* oraz *America Bride of Sun*, można zaobserwować nową falę zainteresowania tema-

¹ „Se han dejado de lado ámbitos tan decisivos en la génesis y desarrollo de la sociedad indiana como el de los culturales apreciables entre las pertenencias que portaban pasajeros y tripulantes y entre los géneros, mercantiles o no, cargados en los galeones; me refiero a las creaciones artísticas, pintura y escultura y fundamentalmente al material gráfico e icónico-visual, ya sea manuscrito o impreso (libros, pliegos, estampas, grabados)”. GONZÁLEZ SÁNCHEZ C.A. 2003: 545.

² „protagonismo de primer orden en la occidentalización del Nuevo Continente y en la simbiosis cultural que activara el contacto de los universos espirituales en escena desde 1492”. GONZÁLEZ SÁNCHEZ C.A. 2003: 545.

³ ANGULO IÑIGUEZ 1945.

⁴ „Después de España, fue Flandes quien más colaboró en la civilización del nuevo país”; TOUSSAINT 1949: 5.